

VII.

Koupě a prodej částečných dluhopisů. Emisní kursy půjček a úrokování jich se stanoviska dlužníkova. Konverse půjček. Výnosnost cenných papírů.

1. Udávání cen dílčích úpisů na bursách. Obchody s nimi.

Hlavním trhem pro cenné papíry je burza, jejímiž pravidly se řídí také banky a jiní obchodníci. Ceny bursovní mají úřední platnost a sestavují se od úředních dohodců bursovních pod dozorem státním v kursovních lístcích.

Kursovní lístek vídeňské bursy peněžní má tři rubriky pro ceny: 1. pro ceny docílené při skutečných prodejkách, pokud na burse byly smlouveny a sice udává se cena nejnižší (niedrigster Cours) a nejvyšší (höchster Cours); 2. za tím jdou „kursy závěreční („Schlusscourse“), t. j. ceny, které se zjistily před zavřením bursy; 3. pro srovnání předán třetí sloupec cen obsahující závěreční kursy z předešlého dne. Závěreční kursy jsou nejdůležitější a vlastní úřední ceny; obsahují dvojí udání: nižší, zvané „peníze“ (Geld) a vyšší „zboží“ (Ware). Nižší cenou se praví, že kupující byli ochotni za ni odebrati, (poptávka po papíru), vyšší cena je ona, za kterou prodávající chtěli papíry přepustiti (nabídka). Mimo bursu bankovní obchody pravidelně za kurs „peníze“ (nebo i něco pod ním) nabízené papíry kupují a za kurs „zboží“ (nebo něco nad ním prodávají hledané efekty. — V pražském kursovním lístku jsou jen dvě

rubriky pro ceny: „Učiněné uzavírky“ („Vorgefallene Schlüsse“) a místo závěrečných kursů je nadpis, „Poslední kurs“ (Letzter Cours). — Podává-li se výťah z kursovního lístku, uvádějí se pravidelně jen závěreční kursy.

Před rubrikami vyhrazenými pro ceny ještě bývá uvedena úroková míra a lhůta pro počítání úroků z cenného papíru. Na bursách našich a německých se totiž nahrazují úroky z nominalní sumy cenného papíru, tak že se udaná cena rozumí vždy bez úroků usaněných, t. j. takových, které se dle zvyklostí bursovních nahrazují. Při částečných dluhopisech jsou to úroky počítané dle skutečně platné úrokové sazby pro dotyčný papír ode dne splatnosti předešlého kuponu až do dne koupě; při akciích počítá se napořád úroková míra 5⁰/₀ z nominalní sumy od lhůty v kursovním lístku poznačené až do dne koupě. (Na bursách německých je při počítání úroků z akcií obvyklá úroková míra 4⁰/₀.) [Z některých akcií, hlavně těch, na které se dlouho neplatila dividenda, se podle vídeňských usancí úroky nepočítají, tak na př. z akcií dráhy Jižní společnosti.]

Při počítání úroků z nominalní sumy platí u nás tyto sazby (z předešlého již známé): 1 zl. r. m. = 2 K, 1 zl. konv. m. = 2·10 K, 1 zl. ve zlatě = 2·40 K, 1 frs. = 0·96 K, 1 M. = 1·18 K, 1 £ = 24 — K. Dále je zvykem čítati rok za 360 dní a každý měsíc = 30 dní.

Také na cizozemských bursách jsou podobně udávány ceny jako na vídeňské burse. V Berlíně ceny skutečných uzavírek poznačují se „beza hlt“ (skratka b z.); když nestala se uzavírka a kupci za nejnižší prodávajícími povolenou cenu se nenašli, poznačuje se tento kurs „Brief“ (zkráceně B.); kdežto když na nejvyšší podání kupcovo nenašel se, kdo by papír prodati chtěl, zove se tato vrchní mez ceny „Geld“. [Tedy zrovna opačně, jako tomu je ve Vídni, tam značí „Geld“ kurs nejvyšší nabízený.] V Paříži bývají při lhůtních obchodech udávány ceny počáteční a závěreční, kdežto při obchodech efektivních se uvádějí všechny ceny, o kterých se strany shodly. — V Londýně ceny skutečně dohodnutých obchodů se udávají „business done“ a kursy závěreční „closing quotations“.

Cena částečných dluhopisů na vídeňské burse rozumí se skoro napořád v korunách buď za 100 K nebo za 100 M. nebo za 50 zl. r. m., (50 zl. konv. m.), 50 zl. ve zlatě (=125 frs.). Pouze cena zástavních listů státních statků, akcí dráh ve státní úpisy překolkovaných, 3⁰/₀ priorit. spol. Jižní dráhy a spol. Státní dráhy a ceny losů (kromě státních rakouských a uherských) jsou udávány za kus. Při koupi na burse musí hraditi obě strany dohodné (courtage) na polovici; dohodné je při dílčích úpisech pravidlem 1⁰/₀₀ z kursovní sumy bez úroků vypočtené; dohodné z losů nesmí býti menší než 28 h. za kus. Daň z tržby cenných papírů, která za uzavírku bursovní činí při dílčích úpisech 40 h., hradí pravidelně prodávající. Jinak banky svým klientům účtují daň o polovinu vyšší, tedy 60 h. z bursovní uzavírky (viz F. Goller l. c. str. 208).*)

Pro koupi a prodej dílčích úpisů stačí uvésti několik příkladů, aby se pak mohly všechny podobné případy vypočítati:

Příklad 1. Dne 20. listopadu 1908 bylo prodáno na burse 18.000 zl. sjednocené stříbrné renty (nekonvertované) [s kupony splatnými 1. dubna a 1. října] po 98'60.

Kurs rozumí se za 50 zl. nom. Tedy účet prodání bude:

*) Kursovní lístek vídeňské bursy má toto rozdělení cenných papírů (které je samo sebou srozumitelné dle výkladů části IV., V. a VI.): A. Všeobecný státní dluh, B. Dluh království a zemí v říšské radě zastoupených (s odděleními dalšími: železniční státní úpisy, železniční akcie na státní úpisy překolkované a priority od státu k placení převzaté). C. Dluh státní uherský. D. Jiné veřejné půjčky (s dalšími odděleními: Zemské půjčky, městské půjčky a cizozemské půjčky). E. Zástavní listy, komunální, úvěrní, železniční, a bankovní obligace. F. Železniční prioritní obligace. G. Obligace ostatních dopravních podniků. H. Obligace průmyslových společností. I. Rozličné losy (súročitelné i nesúročitelné). K. Akcie dopravní. L. Akcie bankovní (s odděleními pro akcie pojištoven). M. Akcie průmyslových podniků. Na pražské burse jsou pro dluhopisy státní a veřejné jen dvě rubriky, totiž: A. Státní dluh rakouský a uherský a B. Jiné veřejné úpisy.

18.000 zl. [= 36.000 K] 50 zl. po 98·60	
[360×98·60]	
4·2 ⁰ / ₀ úroky ze 36.000 K za 49 dní*)	K 35.496—
	K 205·80
	K 35.701·80
od toho courtage $\frac{1}{2}\frac{0}{00}$ (z K 35.496)	K 17·75
a daň (ze 4 bursovních uzavírek)	K 1·60
dostane prodávající	K 35.682·45

V dalších příkladech bude se jen počítati kupní nebo prodejní suma bez výloh, tedy bez courtage a daně.

Příklad 2. Dne 10. června 1908 bylo koupeno (celých) 5 losů z r. 1860 po 152·75. [Losy ty jsou jak známo po 500 zl. a úrokují se 4⁰/₀ počítaje od 1. května, kdy předešlý kupon byl splatný.]

Účet kupní:

5 losů po 500 zl. = 2500 zl. : 50 zl. po 152·75 K	K 7637·50
4 ⁰ / ₀ ní úroky z 5000 K za 39 dní	K 21·67
bez výloh kupní suma	K 7659·17

Příklad 3. Dne 6. listopadu 1908 prodáno 20.000 zl. uherské zlaté renty po 109·85. [Kupony uh. zlaté renty jsou splatny 1. ledna a 1. července.]

Prodejní účet:

20.000 zl. zlaté uh. renty 50 zl. ve zlatě	
po 109·85 K	
úroky z 20.000 zl. ve zl. = 48.000 K za	K 43.940—
125 dní 4 ⁰ / ₀	K 666·67
bez výloh prodejní suma	K 44.606·67

*) Úroky 4·2⁰/₀ se vypočítají nejrychleji rozložením na 3·6 + 0·6 = 4·2⁰/₀. Úroky u z kapitálu k na p procent za d dní dostanou se podle vzorce $u = \frac{k \cdot p \cdot d}{36000}$. Je-li procento p = 3·6⁰/₀, bude vzorec $u = \frac{k \cdot d}{10.000}$.

Tedy úroky 3·6⁰/₀ za 49 dní ze 36.000 K = $\frac{36.000 \cdot 49}{10.000} = 3·6 \cdot 49 = 176·40$ K
a 0·6⁰/₀ je šestina hořejšího obnosu $\frac{176·40}{6} = 29·40$ „
4·2⁰/₀ $\frac{29·40}{6} = 205·80$ K

Příklad 4. Dne 17. listopadu 1908 koupeno 15.000 K $4\frac{1}{2}\%$ ních dluhopisů České průmyslové banky po 100·25.

Účet kupní:

15.000 K dluhopisů po 100·25 (za 100 K)	K	15.037·50
$4\frac{1}{2}\%$ ní úroky z 15.000 K za 46 dní (od 1. října)	K	86·25
	K	<u>15.123·75</u>

Příklad 5. (franková měna a udávání ceny za kus).

Dne 23. března 1908 bylo prodáno 25 kusů priorit státní dráhy 3% ních emise z r. 1874 po 402·50. (Nominales priorit = 500 frs.) [Kupony jsou splatny 1. března a 1. září.]

Účet prodejní:

25 priorit po 402·50 K	K	10.062·50
3% úroky z 12.500 frs. = 6000 K za 22 dní	K	11·—
	K	<u>10.073·50</u>

Příklad 6. Dne 6. listopadu 1908 bylo koupeno 15.600 M. 4% priorit. České západní dráhy (státní) emise z r. 1885 po 115·75. [Příklad na nominální sumu v říšských markách. Kupony jsou splatny 1. ledna a 1. července.]

15.600 M., 100 M. po 115·75 K	K	18.057·—
4% úroky z 15.600 M. = 15.600. $1:18 =$		
18.408 K za 125 dní	K	<u>255·67</u>
	K	18.312·67

[Dříve byl při počítání reportu na str. 67. uveden také příklad prodeje a koupě ruské renty.]

Příklady tyto mohou postačiti, aby se vidělo, jak se vypočítává cena kteréhokoli druhu dluhopisů částečných.